

Gode nyheder fra Grønlandstandplejen om sygdommen caries hos børn og unge

I 2007 indledtes et samarbejde, kaldet CARIES STRATEGI GRØNLAND (CSG) mellem Grønlandstandplejen og Københavns Tandlægeskole. Formålet var at sikre at børn og unge i Grønland får færre huller i tænderne (caries) end tidligere generationer af børn og unge. Hurtigt stod det klart at tandlægerne ikke kan behandle (bore) sig ud af problemet, men at en øget fokusering på en systematisk tilrettelagt forebyggelsesindsats var nødvendig. Langt de fleste tandlæger i grønlandstandplejen er fra Danmark og ofte ansat i korte perioder f.eks. 3-6 måneder, og sådanne ansættelser harmonerer ikke med en systematisk forebyggelsesindsats. Fra 2008 blev det derfor besluttet at den systematiske forebyggelsesindsats skulle forestås af de grønlandske tandplejere (KIGUTIGISSAASUT) i samarbejde med tandlægerne. Det blev også besluttet at tilbyde børn og unge tandpleje besøg efter en fastlagt ramme, 9 besøg fra barnet er ca. 1 år gammel og til den unge forlader ordningen i 15 års-alderen. Disse fastlagte besøg er begrundet i viden om hvilke tænder, der oftest udvikler caries. I mælketænderne er det kindtænderne, og specielt de flader som støder an mod hinanden. I de blivende tænder er det 6- og 12-års tænderne som er særligt udsatte mens de bryder frem og indtil de kommer i tyggekontakt med tanden oven- eller nedenfor.

Figuren nedenfor viser tidspunkterne for de 9 besøg i barnets og den unges liv og hvad der fokuseres på ved de enkelte besøg. Mellem de faste besøg indkaldes børn og unge i særlig risiko og der foretages risiko-relateret cariesbehandling, men ikke almindelige undersøgelser.

De første resultater:

Samarbejdspartnerne planlagde i 2008 at evaluere indsatsen af CSG frem til 2018 og første gang i 2012. Her havde de 3-årige fulgt CSG fra de var 8 mdr. gamle i 2010 og de 9-årige havde fulgt programmet fra de var 6 år gamle i 2009. Som mål for effekten anvendtes antallet af børn som ikke havde ubehandlede større huller i tænderne, ikke havde fået trukket tænder ud og ikke havde fået tandfyldninger. Det samlede mål kalder tandlæger og tandplejere for **defs=0** når det gælder mælketænder og **DMFS=0** når det gælder de blivende tænder. Efter indførelsen af CSG havde 76 % af de 3-årige i 2012 **defs=0** mod 64 % i 2008. Tilsvarende havde 65 % af de 9-årige **DMFS=0** i 2012 mod 57 % i 2008. I 2008 var talmaterialet baseret på 47 % af alle 3 årige og 79 % af alle 9 årige. Talmaterialet i 2012 var baseret på 75 % af samtlige 3 årige og 88 % af samtlige 9 årige i Grønland i 2012, altså et mere sikkert talmateriale efter indførelsen af CSG i 2008. En analyse af udgifterne til Grønlandstandplejen viste, at udgifterne var de samme før og efter 2008, når der blev taget højde for inflationen.

Tandplejens tilbud

Til alle børn født efter 1. juli 2007. Vi indkalder jeres barn – og I kommer med til de første 7 besøg!

Besøg	Barnets alder	Hvad gør vi?
1	ca. 8 måneder	Vi beundrer de første tænder og taler om, hvordan I passer på dem.
2	ca. 14 måneder	De første mælkekindtænder er brudt frem, og de kræver en særlig opmærksomhed.
3	ca. 26 måneder	De næste mælkekindtænder er nu brudt frem, og vi viser jer hvordan I børster de særlige tyggeflader.
4	ca. 3 år	Mælkekindtænderne står nu meget tæt sammen. Vi undersøger for caries og I lærer at rense tandmellemmene.
5	ca. 4 1/2 år	Vi undersøger igen for caries og tager måske nogle røntgenbilleder – og taler om tandbørstning.
6	5-6 år	Nu er den første blivende kindtand brudt frem og I skal lære at børste den godt – og så undersøger vi for caries – og det kan være, at vi lakerer tyggefladerne.
7	ca. 9 år	Kindtænderne står nu meget tæt sammen. Vi undersøger for caries og tager måske nogle røntgenbilleder.
8	11-12 år	Nu er den anden blivende kindtand brudt frem. Den skal man også lære at børste – for den sidder godt gemt.
9	ca. 15 år	Alle kindtænder er brudt frem og står tæt sammen. Det kræver en god snak med os – og vi undersøger for caries og tager måske nogle røntgenbilleder.

- Børst tænderne grundigt morgen og aften
- Hjælp dit barn med tandbørstningen til det er 10 år gammelt
- Brug tandpasta med et højt fluorindhold – 1450 ppm er det bedste
- Drop slik, saft og sodavand i hverdagen

TÆNDER FOR LIVET !

• En kærlig hilsen fra tandplejen

Af: Kim Ekstrand og Vibeke Qvist Institut for Odontologi, tlf. 35 32 67 00 i samarbejde med Grønlandstandplejen ved Cheftandlæge Olina Hansen Jette Christiansen og Christian Christiansen, samt de ansatte i Grønlandstandplejen takkes for deres indsats.

Kilde: *The impact of a national caries strategy in Greenland after 4 years. Ekstrand KR, Qvist V. Int J Paediatr Dent. 2014 Oct 17. doi: 10.1111/ipd.12138*